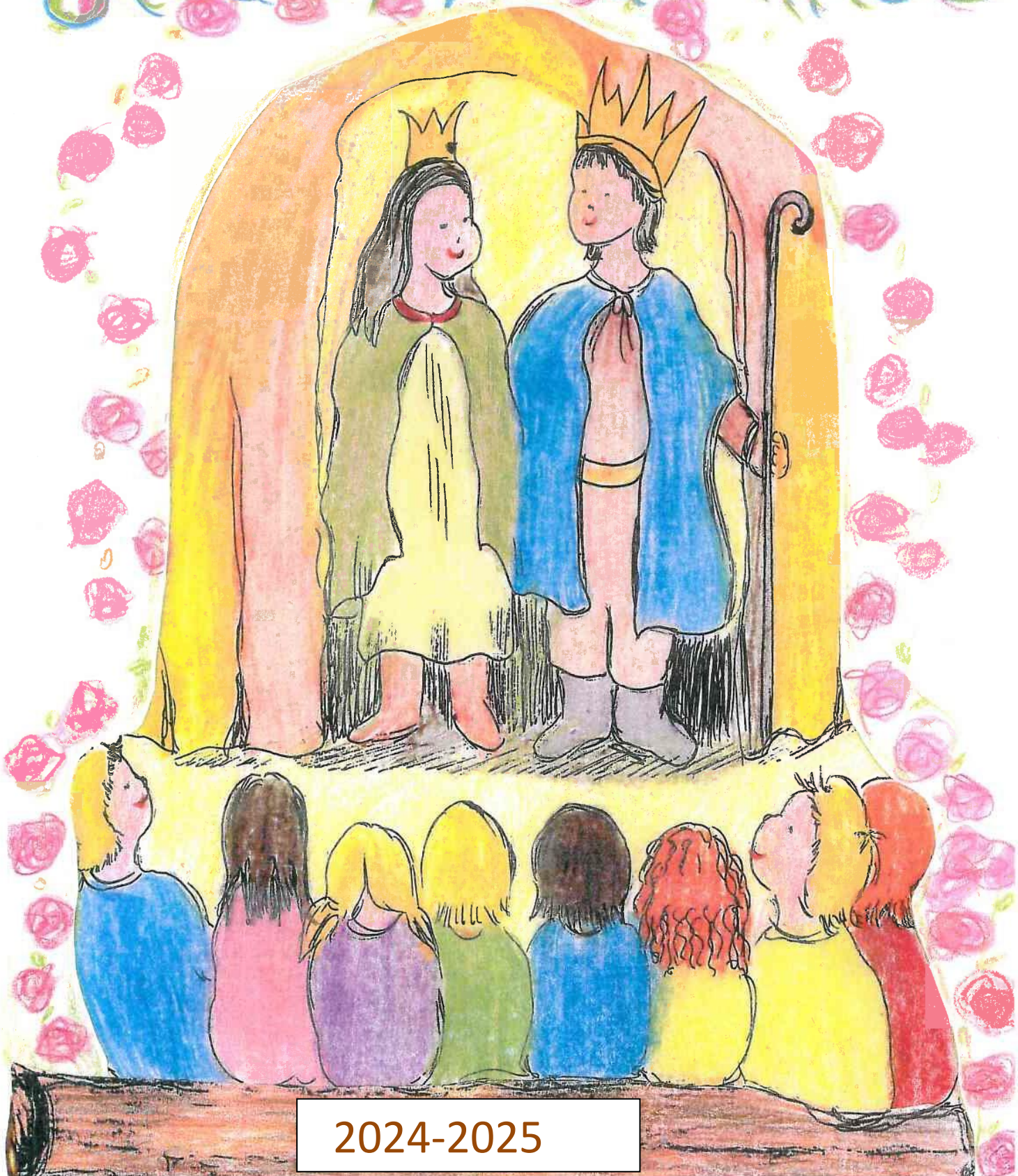

ÄRSPLAN ROSENHAGEN STEINERBARNEHÄGE

2024-2025

Innhold

Historikk.....	s. 3
Drift.....	s. 3
Presentasjon av Rosenhagen Steinerbarnehage	s. 4
Åpningstider.....	s. 4
Barnehagens målsetting.....	s. 5
Barns medvirkning.....	s. 5
Danning.....	s. 6
Livsmestring.....	s. 7
Læring.....	s. 9
Lek.....	s. 9
Omsorg.....	s. 10
Digital praksis.....	s. 10
Rytmer.....	s. 11
Årsrytme/ Ukerytme.....	s. 11
Dagsrytmen hos Villrosene og Klatrerosene.....	s. 13
Foreldresamarbeid og barnehage oppstart.....	s. 14
De minste barna.....	s. 16
Dagsrytmen hos Knoppene.....	s. 18
Maten i Rosenhagen	s. 19
Sansepleie.....	s. 20
Bursdagsfeiring.....	s. 21
Kompetanseområdene.....	s. 22
Planlegging, dokumentasjon, evaluering.....	s. 28
Samarbeidspartnere og Overgangen Barnehage – skole.....	s. 29
Råd og anbefalinger.....	s. 30
Steinerskolens 1. klasse.....	s. 32

Historikk

Rosenhagen Steinerbarnehage ble startet i 1988.

I 1995 kom barnehagen under Steinerskolen. Den gang var det en en-avdelingsbarnehage med egen 6-årsgruppe/førskole som samarbeidet omkring den første 7-årsperioden.

Barnehagen lå den gangen i en gammel villa på Nesttun. Senere flyttet barnehagen inn i en ny barnehage i samme område, for deretter å flytte opp igjen i den gamle villaen på haugen. Her ble vi værende til vi flyttet inn i det nye, vakre barnehagebygget, som sto ferdig i Skjoldabukten i årskiftet 2004/2005. På dette tidspunktet ble Rosenhagen Steinerbarnehage en egen stiftelse.

Drift

Det er stiftelsen Rosenhagen Steinerbarnehage som er eier av barnehagen.

I styret sitter to representanter fra foreldre, to representanter fra medarbeiderne og en representant fra en annen steinerpedagogisk virksomhet. Daglig leder er barnehagepedagog. Avdelingslederne sitter i lederteamet som er i tett samarbeid med daglig leder. I tillegg har vi en kontormedarbeider og et administrativt samarbeid med skolen.

Tre torsdags ettermiddager i måneden har vi et 2,5 times kollegiemøte hvor vi har studie, forberedelser til årtidsfester, foredrag, foreldrearbeid, kunstneriske aktiviteter, oppfølging av drift, HMS o.l.

Møtene gir oss en verdifull mulighet til å kontinuerlig vurdere virksomheten i felleskap. Her drøfter og evaluerer vi årtidsfestene og det daglige livet i barnehagen. Refleksjonene fra dette arbeidet tar vi med oss videre i den pedagogiske planleggingen. Denne kvelden settes det også av tid til avdelingsmøter for hver avdeling.

Presentasjon av Rosenhagen Steinerbarnehage

Rosenhagen Steinerbarnehage er en 3-avdelings barnehage med barn i alderen 1-6 år.

Rosenknoppene er småbarnsavdeling med barn fra 1 - 3 år.

Klatrerosene er aldersblandet avdeling med barn fra 2 ½ - 6 år.

Villrosene er aldersblandet avdeling med barn fra 2 ½ - 6 år.

Hos oss er 1. klasse integrert i barnehagen og holder til i et eget hus, Rosestuen.

Vi tenker helhetlig for alle avdelinger og 1. klasse, noe som betyr at vi har en barnegruppe og en personalgruppe som sammen bruker de ressursene vi har til rådighet. Vi samarbeider på tvers av avdelingene, slik at både barn og voksne blir godt kjent med hverandre.

Åpningstider

Rosenhagen Steinerbarnehage følger i hovedsak Steinerskolen på Skjold sin skolerute med ferier og planleggingsdager, med unntak av planleggingsdagene i forhold til barnehagestevnet på våren og noe kortere sommerferie. Se vedlagt ”Roserute” (skolerute). Det er mulig å melde barna på ferieåpen høst og vinterferie.

Den daglige åpningstiden vår er kl. 07.30-16.30.

Barnehagens målsetting

Vårt mål er å gi hvert barn de beste forutsetningene for å utvikle alle sider av seg selv i et trygt, estetisk og hjemlig miljø, med gode voksne rundt seg, som barna kan etterligne. Dette gjør vi i nært samarbeid med barnas foreldre/foresatte.

Barnehagen arbeider ut fra Rudolf Steiners pedagogikk og menneskesyn. Vi ser på barnet som et rytmisk, sansende og etterlignende vesen. Det er disse tre elementene som ligger til grunn for vårt pedagogiske arbeid:

- Barnehagens rytmer og rutiner: årsrytme, ukerytme, dagsrytme
- Barnets omgivelser: leker og materialer, mat, inventar og omsorg
- De voksne som gode forbilder i alle hverdagssituasjoner inne og ute

Vi vektlegger at i barnets først 7 års periode er det den motoriske og emosjonelle utviklingen som er overordnet den rent kognitive utviklingen, og dette kommer til syne i det pedagogiske arbeidet vi gjør med barna.

Barns medvirkning

Gjennom sin stemning, adferd og spontane valg virker barnet kontinuerlig inn på livet i barnehagen.

Den voksne er ansvarlig for å være lydhør og respektfull ovenfor barns verbale og nonverbale kommunikasjon i hverdagen og på denne måten møter vi barnet som et likeverdig menneske.

Et likeverdig forhold mellom barn og voksne betyr ikke at barns stemmer får utslag på samme måte som voksnes. Barnet blir tatt imot på bakgrunn av den det er, sin bakgrunn og livssituasjon på samme måte som den voksne. Som forbilder ønsker vi at barna skal kunne etterligne og det er viktig å være bevisst på hvordan vi møter barna. Hvordan barnet blir møtt av voksne

gjenspeiler seg i barnets samspill med andre. I samspill med hverandre vektlegger vi respekt, refleksjon, lydhørhet og tilstedeværelse. Barnet skal kjenne at dets ønsker og tilstedeværelse kan føre til endring, og kjenne at det i samspill med felleskapet er medskapende i livet rundt seg.

Danning

Danning kan forstås som trening i å forstå seg selv og i å omgås andre i et likeverdig felleskap. Danning rommer både omsorg, lek og læring, sosialisering og oppdragelse. Samtidig rommer danning mye mer enn dette. Vi ønsker å hjelpe barna i sin dannelsesreise gjennom trygge omgivelser, estetikk og felleskap. Dannelsen er et livslangt prosjekt, og gjennom danning legges grunnlaget for barnets allsidige utvikling. Ved å være gode forbilder for barna ønsker vi å støtte barna i å reflektere over seg selv, sine handlinger og væremåte.

Danning skjer i samspill med omgivelsene hvor barna i samspill og relasjoner med voksne og barn formes som individer. Her får barnet øve og utvikle sin sosiale kompetanse og empati gjennom å delta i et fellesskap, ytre sine egne meninger, møte motstand og tilpasse seg gruppen. Vi øver på å vente på tur, å dele leker, utstyr og opplevelser, å løse en konflikt, å opparbeide medfølelse og empati for andre. Barnets forventning, undring og opplevelse av takknemlighet øves gjennom øyeblikk av stillhet, små ritualer som å tenne bordslys og feiringen av de ulike årstidsfestene.

Livsmestring

Vi jobber hver dag for at barna skal oppleve trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd i barnehagen. For at barna skal klare å mestre livet som små med også som ungdommer og voksne trenger de å få en grunnleggende tillit til omverden. De trenger å oppleve at verden er god og medmennesker er gode. Barn og voksne med god selvfølelse har tro på seg selv og andre og kan utøve gode handlinger. Barn som føler tillit og trygghet opplever livsglede. Og den må næres og pleies gjennom hele livet. For barn er leken en stor kilde til livsglede. Vi ønsker å bygge oppunder barnets naturlige nysgjerrighet og undring som en god egenskap å ha med seg som motivasjon for læring. Barns åpenhet bør også pleies videre og vil være med å forebygge fordommer. Barns utholdenhet og vilje er gode egenskaper til å utøve handling. Barns indre motivasjonskraft er den beste for å tilegne seg ny lærdom. I barnehagen ønsker vi å fremskape de gode stemningene, de som gir glede, gode opplevelser, trygghet, forutsigbarhet, ro og hvile. Vi må hele tiden forebygge og skjerme for opplevelser som krenking, forskjellsbehandling, utestengning, plaging og mobbing. Dette arbeidet vil være med å styrke barnets psykiske helse.

Læring

Vi starter alltid høsten med å «sette barnegruppen». Bli kjent med hvert enkelt barn, la de bli kjent med hverandre og barnehagen og bygge opp et fellesskap og en gruppetilhørighet. Dette gir barna trygghet til å være seg selv i barnehagen, og til å kunne utvikle seg videre.

Gjennom å støtte barnas nysgjerrighet, undring og kreativitet ønsker vi å bidra til et godt grunnlag for livslang læring. Når de voksne er til stede i øyeblikket med barna, kan spennende dialoger oppstå. Vi vektlegger å møte barns undring på en utforskende måte, noe som bidrar til å stimulere videre lærelyst.

I barnehagen styrkes læring av formelle og uformelle læringssituasjoner.

Eksempelvis når vi i ringen jobber med regler, rim og sang, er dette en formell læringssituasjon ledet av personalet. De uformelle læringssituasjonene er

nærmere knyttet til hverdagsaktiviteter her og nå, i leken og i annen samhandling og etterligning.

Etterligning er et sentralt moment i barnets utvikling. Gjennom etterligning lærer barnet å gå og å snakke. I barnehagen ønsker vi å være gode forbilder for barna både gjennom handlinger og indre holdninger. I Rosenhagen er vi etterligningsverdige voksne når vi pleier omgivelsene våre ved å rake, koste, luke, og plante ute. Og når vi vasker, lager mat, og strikker inne.

Vi viser med våre handlinger omsorg for menneskene vi omgir oss med, maten vi spiser og miljøet vi lever i. Barnet ønsker å gjøre det den voksne gjør, og være som den voksne er. Barnets trang til å etterligne de voksne, bringer det inn i alle daglige gjøremål som baking, kosting osv. Dette er grunnen til at de voksne i det daglige driver med praktisk arbeid, inne og ute.

Lek

Leken skal ha en fremtredende plass i barnets liv i barnehagen. Leken er en grunnleggende livs og læringsform, som barn uttrykker seg gjennom. Vi i Rosenhagen ønsker å verne om og ivareta barnas lek og fremfor alt er frileken viktig i vår barnehage. Gjennom frilek øver barnet fantasien, opplever mestring og bearbeider sanseinntrykk. Leken er barnets fremste språk og nettopp derfor er leken så viktig å ivareta. For at barnet skal kunne hengi seg til leken er det viktig at det finnes trygge og forutsigbare rammer som barnet kan hvile i. Gjennom den faste ukes- og dagsrytmen, gis barnet mulighet til å hengi seg fullt og helt i leken. Vi voksne er fleksible når det kommer til å tilrettelegge og gi barna den tiden og rommet de trenger innenfor barnehagens faste rytme til å fordype seg i leken. Uten innblanding fra voksne kan barna selv skape sin egen lekedynamikk, og sitt eget felleskap i barnehagen. Hos barna skapes erfaringer på egne premisser gjennom lek og ubevisst øver barnet intellektuelle ferdigheter gjennom leken. Gjennom vårt praktiske arbeid inspirerer vi barna til egen lek. Også gjennom eventyr, bordspill, sanger og rim, gis barna et felles erfaringsgrunnlag som skaper grobunn for nye muligheter i leken.

For å ivareta og stimulere fruktbar lek vektlegger vi:

- Å skape et frodig og etterligningsverdig miljø.
- Å være aktive voksne som jobber med praktiske arbeidsprosesser.
- Å være tilgjengelig til å støtte barnet inn i lek, å legge til rette for at vennskap kan oppstå.
- Å skape trygge rammer og forutsigbarhet i hverdagen og at barnet opplever felleskap i leken.
- Gi barnet gode rytmer som gir tid til hvile og fordypning i leken spesielt for rollelek.
- Uferdige leker som stimulerer barnets fantasi og kan brukes på ulike måter.
- Lekematerialer i naturlige kvaliteter slik at barna får en reel opplevelse av lekene de bruker.
- Inne- og utemiljø laget med tanke på å skape et godt utgangspunkt for kreativ lek.

Omsorg

Som voksne i Rosenhagen Steinerbarnehage vektlegger vi å møte barnet på en ekte måte, med ønske om å skape gode og trygge relasjoner. Vi ønsker at barna skal oppleve barnehagen som et trygt og godt sted å være, og kjenne tilhørighet og glede over barnehagelivet. Gjennom møter med omsorgsfulle voksne, vil barna videre møte andre med samme omsorg. Vi vektlegger å se det enkelte barnet i barnegruppen og hvert enkelt barns behov. Det er også viktig for oss at alle barna knytter gode relasjoner til både barn og voksne i barnehagen.

Gjennom å se barnet og å vise med ord og handlinger at vi er tilstede i barnas liv, gjennom klemmer, samtaler og latter, tydelige grenser og et inkluderende felleskap, gir vi barna den omsorgen de trenger i barnehagens hverdag.

Omsorg er også å gi barnet TID OG RO. Tid og ro til å følge sine behov og tid og ro til å utvikle seg i sitt tempo. En fast rytme hjelper barnet til å finne ro i hverdagen. Det være seg både dagsrytmen og ukerytmen. Barnas behov og dagsform er mer avgjørende enn klokken i bestemmelsen av hva tiden skal brukes til.

Digital praksis

Både barn og voksne vokser opp i et samfunn preget av ulike digitale hjelpemidler. Mange hjelpemidler kan ha en nyttig funksjon i hverdagen, og vi har forståelse for at barn også trenger læring i digitale verktøy. Våre foreldre har ulike ståsted og verdisyn på digitale hjelpemidler hos de minste barna, og vi mener derfor at foreldre selv skal kunne ta avgjørelsen på vegne av sitt eget barn, når det skal innføres i den digitale verden.

Med støtte i ulik forskning på hjernens utvikling, ønsker vi derfor å kunne tilby barna en digital fri barnehagehverdag, hvor ekte sanseopplevelser, levende musikk, muntlig formidling og kunstneriske opplevelser står i fokus.

Rytmer

Rytme handler om vekslingen mellom to motsatte kvaliteter eller aktiviteter som gjentas i et mønster. Vi ser på rytme som et bærende prinsipp i alle livsprosesser hvor mennesket veksler mellom hvile/søvn og aktiv/våken tilstand. Pusten veksler mellom inn og utånding i en naturlig rytme.

Vi bruker rytmer og gjentakelser som pedagogisk virkemiddel for å skape forutsigbarhet og ro og som grunnlag for å skape gode vaner. Gjenkjennelige rytmer og rammer hjelper barna til å oppleve trygghet, da små barn ikke har utviklet en abstrakt forståelse og begrep om tid.

Årsrytmen

Ettersom barnehagens årsplan følger årets naturlige rytme, blir denne en gledelig og trygg gjentakelse fra år til år for barnet. Derimot vil barnegruppene og kollegiet endre seg, slik at årstidsfestene likevel forvandles til noe nytt og spennende hvert år.

Hver årstidsfest blir grundig forberedt gjennom eventyr, sanger, ringleker og kunstneriske aktiviteter hvor barna i flere uker i forveien skaper årstidspynt. Årstidsbordet og farger er valgt med omhu for å forsterke årsrytmen og årstidsopplevelsen for barnet.

Gjennom årstidsfestene opplever barna samhørighet med de voksne gjennom forberedelsene de deltar i, og som de videre bringer med seg inn i leken. De fleste årstidsfestene som feires i barnehagen har rot i gamle tradisjoner så på den måten blir kulturen bragt videre.

Ukerytmen

- Mandag: Utedag/turdag med god matpakke og flaske m/vann.
Klatreroser og Villroser går ut på tur tilpasset årstidene.
- Tirsdag: Frilek. Ring og eventyr. Varmt måltid med økologiske grønnsaker.
- Onsdag: Utedag når været tillater det.
Vi leker og arbeider i hagen. Koker suppe på bålet ute.
- Torsdag: Frilek. Ring og eventyr. Varmt måltid med økologiske grønnsaker.
- 1.klassingene er inndelt i tre grupper, og er sammen med to/tre barnehagebarn i Spikkebua og i Bakeboden.
- Fredag: Frilek. Bakedag. Vaskedag. Ring og eventyr.
Spiser nybakte rundstykker til lunsj.

Dagsrytmen hos Klatrerosene og Villrosene

07.30 Barnehagen åpner. God morgen, vi våkner med lyset i en rolig morgenstund. Frilek.

09.00 Frokost.

09.30 Eventyr og ring for Villrosene og Klatrerosene
Frilek, små gjøremål – matforberedelser.

11.30 Ryddetid

11.45 Vi vasker hender. Spiser. Takk for maten.

Vi bærer av bordet. Toalettbesøk. Vasker hender. Påkledning. Frilek ute.

De voksne steller i hagen og rundt husene, og barna deltar etter eget ønske. Vi lager små og stor prosjekt ute. Vi observerer barna og hjelper til der det trengs.

14.30 Frukt-tid m/brød/knekkebrød.

Mot slutten av dagen rydder voksne og barn leker og redskaper på plass fra alle kroker i hagen. Vi koster utenfor hver inngang og gjør det fint for barna å komme til en ny barnehagedag. En voksen rydder inne – kanskje sammen med ett eller to barn – og ser til at alle dukker og leker ligger på plassene sine. Garderoben gjøres ryddig og klar til en ny dag.

16.15 Barna gjør seg klare til å gå hjem.

16.30 TAKK FOR I DAG!

Aktiviteter som tegning, maling, sying, toving, og snekring blir det lagt til rette for på formiddagene. Vi følger årstidene og aktivitetene er ofte en del av forberedelsene til årstidsfestene.

Foreldresamarbeid og barnehageoppstart

Foreldre/foresatte er barnehagens viktigste samarbeidspartnere.

Vi jobber for å skape og opprettholde en felles interesse for barnets vekst og utvikling.

Åpenhet og god kommunikasjon mellom barnehage og hjem gir et godt samarbeid. Jevnlig utveksling av observasjoner og vurderinger knyttet til enkeltbarnets trivsel, utvikling, læring og helse er del av vårt daglige foreldresamarbeid.

Ved oppstart for en ny familie i barnehagen, legger vi inn god tid. Det er viktig at både barnet og foreldre kjenner seg trygge nok på barnehagehverdagen. De første dagene er barn og foreldre kun noen timer tilvenning og så økes barnehagedagen gradvis i takt med barnets trygghet. En oppstart er veldig individuelt de eldste bruker gjerne mellom 2 og fem dager, og de minste 3-6 dager før de kan tilbringe en stund i barnehagen uten foreldre. Jo mer tid en legger inn på å trygge barnet i starten, jo lettere vil barnet finne seg til rette og få en positiv opplevelse av barnehage oppstarten.

Vi har foreldremøte to ganger i året, vår og høst. Om høsten velger foreldrene (foreldrerådet) seg to representanter som skal sitte i samarbeidsutvalget. (felles organ for foreldre, medarbeidere og eier) I Stiftelsen Rosenhagen Steinerbarnehage sitter også to representanter + vara fra foreldregruppen. Det er samarbeidsutvalget (SU) som innstiller kandidater til styrevervene.

Alle foreldre/foresatte får tilbud om en til to foreldresamtaler i løpet av året. Det er ellers mulig å be om samtaler gjennom hele året i forhold til behov.

Julemarkedet er en årlig begivenhet 1. søndag i advent og har lange tradisjoner i Steinerbarnehager – og skoler.

Det er en opplevelsesdag for små og store som blir skapt av foreldregruppen i fellesskap.

Utover høsten møtes vi for å lage ting til salgsboden og foreldre lager gaver hjemme og bringer med.

Det blir laget salgsboder og kafe, grøtlavvo og fiskedam, dverghule og ponniridning. Både inne- og uteområdene er pyntet for å skape førjulsstemning.

En flott anledning for familie og venner til å bli kjent med barnehagen, og nye interesserte kommer gjerne til.

Overskuddet av julemarkedet er det foreldrerådet i barnehagen som styrer. Dette gir oss mulighet for nyskaping i barnehagen til glede for barn og voksne.

Vi har dugnader hvor foreldre/barn og kollegiet arbeider sammen for å skape det fint i hagen og uteområdet vårt.

Barnehagens foreldre får mulighet til å delta på foredrag og inspirasjonskvelder som blir holdt av barnehagen eller i regi av Steinerskolen på Skjold. Dette er en rik mulighet for nærmere kjennskap til Steinerpedagogikken.

På noen av årstidsfestene våre ønsker vi å invitere med foreldre/besteforeldre og søsken for en felles opplevelse. Dette gjør vi på lanternefesten og på sommerfesten, som begge blir feiret på ettermiddagen.

I tillegg inviterer vi også foreldre på jule- og påskekafe, som er en fin anledning til sosialt fellesskap.

De minste barna

De minste barna er mellom 1 og 3 år, og holder til på en egen småbarnsavdeling, "Rosenknoppene".

Her er det godt tilrettelagt med stellerom, soverom og en hjemmekoselig atmosfære med varme farger og myke materialer.

Vår viktigste oppgave er å gi barna omsorg, trygghet og en følelse av ekte glede.

Vi voksne er til for å gi barnet trygghet gjennom å forstå barnet og dets behov.

Vi ser hvert barn og deler deres gleder over små og store opplevelser, og hjelper og trøster dem når verden går dem imot.

Vi prøver å skape en rolig og fredelig atmosfære ved at vi beveger oss rolig, snakker langsomt og tydelig, og gir barna tid til å få prøve selv, og til å gjøre seg ferdig med det de er opptatt av.

Barnet trenger å bruke alle sine livskrefter i sin første 7-års periode for å bygge opp sin fysiske kropp slik at alle de indre organer får sin rette form og struktur. Dette ønsker vi å legge til rette for ved å la omgivelsene rundt barnet være kjærlige og varme.

Jo mer varme og ekte livsglede barnet har i sine omgivelser, desto friere blir hjertevirksomheten og åndedrettet. Det vil si en rolig puls og en avslappet pust. Gjennom å tilby barnet et sunt og variert kosthold laget på økologiske råvarer, bidrar vi til å gi kroppen det den trenger for å bygge opp sine organer i disse første viktige årene.

I tillegg er det en fantastisk sanseopplevelse for barnet å få være delaktig i matlagingen og få kjenne lukten av varm mat som blir tilberedt på avdelingen hver dag.

Barnet får en god appetitt, og spiser seg god og mett før det får formiddagsluren sin. Da sover barnet i egen vogn utenfor, med det de trenger av kosedyr, smokk og koseklut. En voksen står ute og triller på dem som trenger det og passer dem som sover.

Vi følger den samme rytmen hver dag, slik at barnehagehverdagen blir trygg og forutsigbar for barnet.

Gjennom å ha faste ritualer hvor vi synger de samme sangene ved håndvasken, måltidet, fruktstunden, osv., behøver vi ikke forklare barnet hva som skal skje. Barnet lever i en god rytme som veksler mellom rolig morgenstund og aktiv utelek. Rolige måltid, soving og igjen aktiv lek inne/ute. Rolig fruktstund og aktiv lek. Barnet får en jevn rytme med innpust og utpust gjennom dagen.

Dagsrytmen hos Knoppene

- 07.30 En ny dag begynner. Barna vil få servert grøt til frokost hver dag mellom kl. 08 og 09.30. Dersom barna kommer etter kl. 09.30 må de ha spist frokost hjemme.
- 09.45 Utetid. Vi er ute hver dag i på vårt egent område, Lillehagen.
- 11.00 Vi går inn igjen og gjør oss klar til måltidet.
- 11.15 Vi spiser formiddagsmat. Barnehagen lager varm mat hver dag. Pasta, risgrøt, rundstykker, vegetarpizza og grønnsaksform.
- 12.00 Vi stiller og legger de minste barna i vogner utenfor. De som ikke sover, har dotrening og en rolig lekestund inne.
- 14.30 Vi har sangstund m/årtidenes sanger, vers og eventyr. Frukttid. Barna får hjemmebakket brød og frukt.
- 15.15 Vi går ut igjen og er siste timen i Lillehagen.
- 16.30 Barnehagedagen er over, og alle barn er hentet.

Vi ønsker ennå en stund å holde de minste barna skjermet fra resten av barnehagelivet.

Ved årstidsfestene er de delaktige ved å se på når de større barna synger.

Ellers har de sin egen lille fest på avdelingen med mat og pynt. Dette for ikke å forsere den opplevelsen barnet vil få når det er modent for å delta i de større felles festene.

I utetiden er de minste barn ute på andre tidspunkt enn de større barna, og får da en mye friere opplevelse av uteområdene.

Ellers har de stor glede av å få besøk av en hjelpsom storesøster/-bror og deres venner både inne og ute, og 1.klassingene er flinke å komme og hjelpe til når knoppene er ute.

Gradvis blir barnet mer interessert i, og moden for, de aktiviteter som de større barna holder på med. Tiden er da klar for at barnet kan forlate Rosenknoppene og bevege seg over til neste avdeling.

Maten i Rosenhagen

God og næringsrik mat er viktig.

Vi prioriterer god og næringsrik mat til barna og vektlegger å gjøre barna kjent med matlagingen og de sanseopplevelser den bringer med seg. I vår daglige matlaging lager vi vegetarisk mat laget av biodynamisk og økologisk dyrkede råvarer. Vi har også laget vår egen lille kjøkkenhage, som barn og voksne stiller med i utetiden. Der har vi ulike urter og grønnsaker, som vi tar inn etter behov. Til drikke får barna vann.

Hver avdeling serverer frokost, varm lunsj og frukt/knekkebrød måltid om ettermiddag.

Knoppene har varm lunsj hver dag, mens Villrosene og Klatrerosene har matbokser med seg på mandager.

Mandag er tur-/utedag og da må barna ha store, gode og næringsrike matpakker og vannflaske med seg i sekken. Barnehagen kan på kalde høst- og vinterdager lage varm drikke som vi tar med oss ut.

Onsdag er utedag hvor klatreroser og Villroser koker felles suppe på bålpannen i hagen.

Sansepleie

For å stimulere opplevelser via berøringssansen bruker vi leker i naturmaterialer som stein, tre, kongler, skjell, bomull, silke, ull osv. Her kan nyanser av hardt, mykt, glatt, kaldt, varmt osv. oppleves best. For eksempel plastleker kan bli for ensformige i sin kvalitet og ”lyver” ofte i forhold til vekt og størrelse.

Dukkene våre er utformet slik at de gjør et vennlig inntrykk. Ansiktet er bare antydnet svakt, slik at barnet til enhver tid kan bestemme over enkelthetene ved å bruke sin fantasi. Vårt mål er også å ha leker som ikke er helt ferdig utformet, slik at gjenstander kan forvandles underveis i leken.

Varmesansen pleies gjennom riktig påkledning, der naturmaterialer prioriteres. (Ull, silke og bomull nærmest kroppen.)

Vi legger vekt på varme og lyse farger, og ”gode” bilder på veggene som er godt for barnets opplevelse av virkeligheten.

Hørselssansen pleies ved å lytte til levende musikk, som sang, pentatonfløyte, lyre), høre på eventyr, høre vindens sus i trærne eller bølgenes skvulp i Skjoldabukten. Det er også viktig å gi barnet mulighet til å kunne ”høre på stillheten” med jevne mellomrom.

Vi ønsker å utvikle smakssansen gjennom sunn ernæring, i hovedsak av biodynamiske og økologiske råvarer og mat med minst mulig tilsetningsstoffer.

Bevegelsessansen og likevektsansen kan oppleves gjennom å gi god tid til frilek og grovmotorisk utfoldelse. Den daglige ringleken og turer i skog og mark gir også næring til disse to sansene.

Bursdagsfeiring

Å ha bursdag er en stor begivenhet for barna. Vi ønsker å virkelig gjøre stas på barnet i den forbindelse. Vi dekker langbord og barnet får kappe og krone.

På avdelingen fortelles et eventyr der barnet selv er hovedpersonen. Deretter får barnet en liten gave og et tryllelys. Etter denne stunden synger vi ønsker på din fødselsdag, og alle barna får gå under regnbue silken. Så setter vi oss til bords og spiser lunsj. Barnet tar med seg noe godt til felleskapet som vi nyter til dessert denne dagen.

Psykososialt Barnehagemiljø

Vi jobber hver dag for å fremme et barnehagemiljø hvor barnas trivsel, helse, lek og læring står i fokus. Vi godtar ikke krenkelser i form av utestegning, mobbing, vold, diskriminering og trakkasering. Den enkelt medarbeider er pliktig å gripe inn i situasjoner hvor det kan oppstå. Vi undersøker og lager tiltaksplan dersom det er nødvendig.

Kompetanseområdene

I Rosenhagen jobber vi utfra de kompetanseområder som er utarbeidet i plan for Steinerbarnehager, og som danner grunnlaget i lære - og utviklingsmål for barnets første syvårsperiode.

Som en tydeliggjøring har vi her satt Steinerpedagogikkens kompetanseområder i likhetstegn til den offentlige rammeplanens kompetanseområder.

Språkkompetanse	= Kommunikasjon, språk og tekst
Kropps- og bevegelseskompetanse	= Kropp, bevegelse og helse
Fantasi og kreativitetskompetanse	= Kunst, kultur og kreativitet
Etisk- moralsk verdikompetanse	= Etikk, religion og filosofi
Sosial kompetanse	= Nærmiljø og samfunn
Sanse – og iakttagelseskompetanse	= Natur, miljø og teknikk
Motivasjons- og konsentrasjonskompetanse	= Antall, rom og form

Språkkompetanse

Språklæringen ivaretas metodisk ved at det legges stor vekt på frilek, sanger og ringleker med bevegelser som stimulerer både grov- og finmotorikk.

Gjentagelsen er også med på å styrke språket. Vi gjentar sanger og ringleker over lang tid, slik at barnet kan forbinde seg både med språket og bevegelsene. Det å tenke og tale er tett forbundet med hverandre, og ved hjelp av språket kan vi sette ord på det vi tenker, bringe følelser til uttrykk og kommunisere med hverandre. Språket trenger tidlig aktiv og omsorgsfull pleie. Barn lærer å snakke gjennom talende omgivelser, og den menneskelige relasjonen mellom den som snakker og den som lytter vektlegges. Det språklige og følelsesmessige forholdet mellom barnet og den voksne er det nærende grunnlaget for et godt og differensiert språk. Den voksnes språk må være vennlig, klart, tydelig og billedlig tillempet barnets alder. Fortellinger, meningsfylte historier og eventyr brukes daglig som en del av språkdannelsen og språkforståelsen. Ved at de voksne er gode og språklige forbilder, med et tydelig og ordrikt språk og en korrekt betegnelse av gjenstander, planter og dyr, hjelper vi barnet videre i sin utvikling av leseglede og leseevne.

Vi øver barnets språkkompetanse i barnehagen gjennom;

- daglige eventyrstunder med gamle folkeeventyr med er rikt språkbilde.
- Sanger og bevegelser i ringen.
- hjelp barnet til å begripe ord og ordets betydning, ved et tydelig, klart og billedlig språk.
- lese bøker daglig og snakke om innholdet i bøkene.

Kropps- og bevegelseskompetanse

Barnet møter først verden for alvor når det begynner å bevege seg, å gå og løpe, ta opp, løfte og gripe ting. Her knytter barnets erfaring sammen ord og mening. Det skjer i møtet med verden. Ordene vokser mot begrepet og blir til tankenes verktøy. Slik synes det å være en indre sammenheng mellom å gripe og begripe. Å fysisk møte noe og gripe det, former iakttagelsen og utvider barnets opplevelsesbakgrunn og aktiviserer språkutviklingsprosessen. Kropps- og bevegelseskompetansen stimuleres ved at barnets grov- og finmotorikk utvikles. Her er uteliv i skog og mark, løping, hopping, klatring, aking, bruk av slengtau, og bevegelse i ringlekene gode aktiviteter. Likeså deltagelse med en voksen i de daglige gjøremål som matlaging, hagearbeid, håndarbeid, snekring, osv.

Gjennom erfaring med egen kropp kan barnet oppleve sine egne begrensninger, men også oppleve å utvide sine grenser ved øvelse.

Sanseerfaringer gjennom egenaktivitet og egne erfaringer bidrar til å gi barnet tillit til egne sanser, og virkelighetsnære opplevelser. Ethvert nytt område som erobres, kjennes som en seier for barnet og øker selvfølelsen og opplevelsen av å være til.

Fantasi og kreativitetskompetanse

Det arbeides bevisst med å bygge opp under barnets fantasikrefter ved at det i barnets hverdag skapes rom for et frodig, rikt og stimulerende lekemiljø. Det brukes leker og materialer som inspirerer fantasien fordi de er brukbare i mange situasjoner. Kasser, klosser, tepper og kapper i mange farger kan barnet fritt bruke til å omforme personer og omgivelser etter behov. Leker og

materialer som ikke er normerte og ferdig utformet, brukes bevisst fordi dette stimulerer barnets skapende krefter. Fortellinger, eventyr og bordspill gir inspirasjon til kreativ lek. God tid til den frie leken inne og ute vektlegges slik at barna får mulighet til å komme i dyp konsentrasjon og til å utvikle sin egen skaperglede. Den voksnes oppgave er å skape et frodig miljø og legge til rette for at leken kan blomstre. Dette gjøres ved å være tydelige forbilder i skapende aktivitet og ved å arbeide med synlige prosesser slik at barnet kan følge med eller delta fra begynnelse til ferdig resultat i noe konkret som brukes i barnehagen. Det kan være å lage mat, vaske, stryke, strikke og sy leker, snekre og reparere, hagearbeid, koste, måke snø osv.

Etisk- moralsk kompetanse

Både barn og voksne trenger sjelelig- åndelig orientering for å kunne utforme sine liv, verdibegrep og oppgaver som de kan forbinde seg med. Barn trenger regler, ritualer, klarhet og sannferdighet. De har behov for å oppleve voksne som engasjerer, som kan gi dem moralsk orientering uten å moralisere. Det kan vi gi dem gjennom eventyr og fortellinger, gjennom å ta vare på hverandre og naturen. Ved å ha enkle regler og ritualer som gjentas, og utrykke takknemlighet. For eksempel bordverset til måltidene. Å forberede og feire årstidsfestene er en viktig del i årsløpet til barnehagen, og gir barna mulighet for å føle takknemlighet, glede og respekt for naturen.

Sosialkompetanse

Å omgås hverandre må læres. Uten sosial kompetanse er den enkeltes liv i fellesskap utenkelig. Barn er fra fødselen av sosiale vesener og vil vokse inn i

de menneskelige relasjonsforholdene. Denne læringsprosessen begynner i familien og fortsetter i barnehagen. Barnehagen er derfor en viktig arena for å øve opp den sosiale kompetansen. Som ytre rammer har vi en dagsrytme og ukerytme. Barna opplever at det finnes regler og tydelige oppgaver for det enkelte barn eller for hele gruppen. Barnet må lære å gi plass til andres interesser, og nødvendigheten og gleden ved å gi og få. De trenger å lære hvordan man løser konflikter, og alt dette gjøres gjennom handlinger, ikke gjennom lange forklaringer.

Barna kan orientere seg ved det de voksne gjør og kan etterligne dem, og det gis rom for å øve seg i praktiske gjøremål sammen med de voksne. Å være med de voksne i meningsfullt arbeid gir forståelse for livet, og er viktig for utviklingen av den sosiale kompetansen. I tillegg til det daglige arbeidet i barnehagen, er dugnader og forberedelser til julemarkedet hvor også foreldre og søsken deltar viktige sosiale arena for barnet hvor de lærer gjennom fellesskap, samhandling og samarbeid.

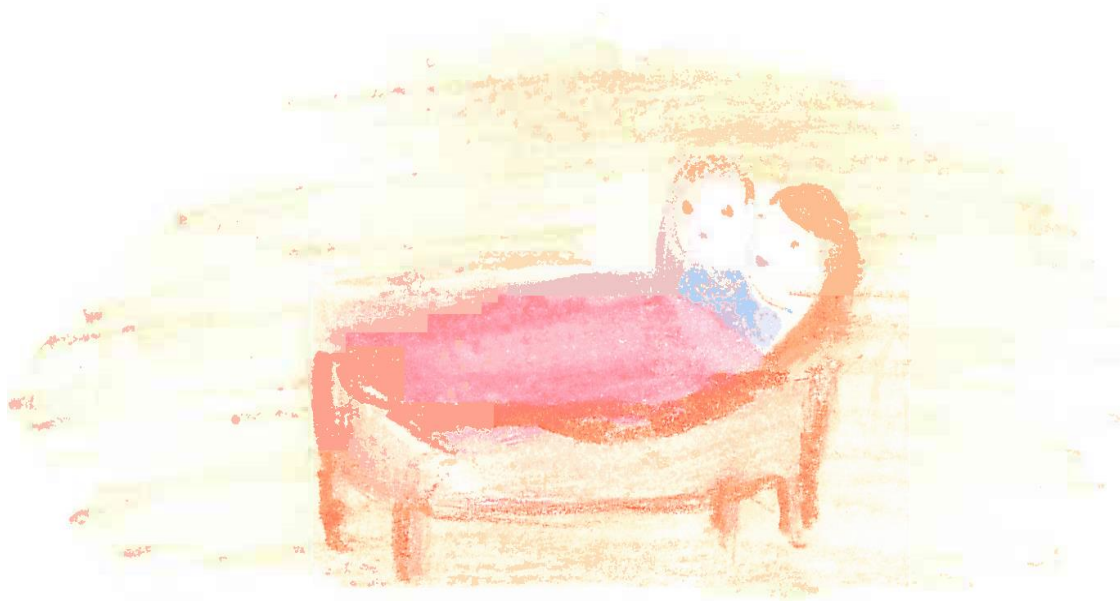
Sanse- og iakttagelseskompetanse

For å kunne skille mellom en kunstig menneskeskapt verden og en ekte naturlig verden trenger barna å øve opp evnen til å stole på sine sanser og utvikle sin iakttagelsesevne. Barnet trenger pålitelige uforfalskede sanseintrykk og ved å oppdage og utforske den reelle verden med sine sanser, kan barnet lære seg å forstå enkle iakttagbare sammenhenger. På den måten og sammen med egen oppdagerglede opplever de etter hvert også elementære naturlover. Sanse- og iakttagelseskompetansen øves gjennom bruk av form og farge, lek i omgivelsene inne og ute, eller i kunstneriske aktiviteter som maling, håndarbeid, spikking osv. I form av lyd, tone og språk ved bruk av sanger, vers og musikkinstrument i ringen og det språklige bilde som barna får gjennom folkeeventyrene. Naturmaterialer både inne og ute, i alt interiøret i barnehagen, i form av det vi omgir oss med gjennom alt fra såper/ kremer og oljer og det vi serverer barna av økologisk og biodynamisk matvarer og grønnsaker/ frukt.

Motivasjon og konsentrasjonskompetanse

Denne kompetansen kan barnet tilegne seg gjennom forbilde og etterligning av de voksnes arbeid. Interessante og stimulerende aktiviteter og meningsfullt arbeid som voksne gjør, virker aktiverende og meningsfullt på barn. De får oppleve tydelige arbeidsprosesser. Regelmessige gjentakelser og rytme gjennom dagsrytme, ukerytme og årsrytme og vekslingen mellom aktivitet og ro i løpet av en dag, hjelper barnet å utvikle konsentrasjonsevnen. Opplevelsene og erfaringene som barnet gjør, er i første omgang råmateriale. Skal det forvandles til vekst og utvikling, må barnet få anledning til å fordøye, organisere og integrere disse erfaringene i seg selv gjennom leken. Barn former fritt sin egen lek og har rett til å få leke i overenstemmelse med sin alder. Hver alder har sine lover, sine gleder, sorger og sin type lek. Hvis denne lovmessigheten forseres, skader man barnet i dets naturlige utvikling.

Får utviklingen gå i takt med barnet, vil barnet som 7-åring ta imot lærdom og veiledning fra læreren med stor takknemlighet og interesse. Å lære en arbeidsgang å kjenne, fra begynnelsen til slutten, gir barnet mye læring og nye sannheter som det selv oppdager uten å bli fortalt på en intellektuell måte. Også de voksnes begeistring over meningsfullt arbeid som barn kan være med i i det praktiske liv, gir barna stimulans i læringen.

Planlegging, dokumentasjon og vurdering

Barnehagen er en pedagogisk virksomhet og skal planlegges, dokumenteres og vurderes. Evaluering og dokumentasjon skal gi grunnlag for refleksjon og diskusjoner i personalgruppen. Evalueringen foregår kontinuerlig i form av samtaler personalet imellom både daglig, på avdelingsmøter og ukentlige kollegiemøter. På møtene gjør vi våre evalueringer skriftlig.

Vi vurderer barnas trygghet og trivsel, samarbeid med foreldre, voksenrollen, barnehagens mål og planer, det pedagogiske arbeidet i hverdagen og årsrytmen med årstidsfestene. Ulike planer og spørsmål som omhandler barnas hverdag blir også tatt opp og drøftet i samarbeidsutvalget, der det sitter representanter for både foreldre og medarbeidere. Det sendes jevnlig ut brev til foreldrene om

det som skjer og om hverdagen på avdelingene. Barnas hverdag og opplevelser er også tema i daglige samtaler med foreldrene, i foreldresamtaler og foreldremøter.

Dokumentasjon knyttet til enkeltbarn kan nyttes i tilknytning til samarbeid med hjelpeinstanser utenfor barnehagen når dette skjer i samarbeid og forståelse med barnas foreldre/ foresatte. Denne type dokumentasjon er underlagt taushetsplikten.

Noen ganger, for eksempel ved årstidsfestene, bruker vi foto som dokumentasjon.

Barnehagen som organisasjon bærer på tradisjoner, sammensatt kompetanse, innforstått het og taus kunnskap som er viktig å sette ord på og reflektere over for å legge grunnlaget for videre kvalitetsutvikling.

Samarbeidspartnere og overgang barnehage -skole

Som tidligere nevnt er foreldrene våre viktigste samarbeidspartnere, utover dette samarbeider vi også med helsestasjonen, pedagogisk –psykologisk tjeneste, og kommunen /bydelen vi tilhører. Vi ønsker også å samarbeide med andre steinerbarnehager i vår nærhet.

Samarbeidet knyttet til overgangen fra barnehage til skole kan være viktig for å oppnå en god overgang for barnet. Barnehagen vår ligger som nærmeste nabo til Steinerskolen på Skjold. For dem som begynner i første klasse ved Steinerskolen på Skjold vil ikke overgangen fra barnehage til skole være særlig stor, da 1. klasse ligger inne på barnehagens område. Samarbeidet 1. klasse -

barnehage er derfor veldig tett. Barna leker sammen i utetiden, fester og høytider blir alltid feiret i lag og barna fra 1. klasse og barnehagen går sammen på små arbeidsgrupper hver uke. De voksne som arbeider i 1. klasse er ansatt i barnehagen og er av den grunn godt kjent for barna fra de gikk i barnehagen. For barn som begynner i 1 klasse på sin egen nærskole, deltar vi på overgangsmøter med skolen, eller går på besøk til skolen med en barnegruppe, om det lar seg praktisk gjennomføre.

For barn som begynner ved andre skoler, får barnehagen invitasjon fra enkelte skoler om å komme på besøk med barna til deres skole. Det kan bli holdt overføringsmøter mellom barnehage – skole, og barnehagen tar i samarbeid med foreldrekontakt med den enkelte skole dersom barnet trenger ekstra oppfølging videre i skolen.

Gode råd og anbefalinger

Påkledning

Vi anbefaler at barna blir kledd i gode, romslige og myke klær.

Det trenger de for å kunne bevege seg og for å få en god motorisk utvikling.

Klær av ull gir barn den mykhet og lunhet som de selv synes er behagelig.

Ullundertøy holder barnet varmt, selv om det blir fuktig, og ullfleece/tykkere ullklær fungerer bra under regntøy og dress.

Barnet er i stadig veksling mellom aktivitet og hvile, og da er ull med på å regulere kroppstemperaturen slik at barnet holder en jevn varme.

Vår erfaring er at barnas påkledning påvirker deres frilek.

Barna trenger også å ha med klær for alle værtyper. Det skifter fort her i Bergen og dessuten har Skjoldbukten et litt kaldt drag over seg på vinterhalvåret.

Når barna har våte klær med seg hjem, er det viktig at det blir fylt på med nye klær i hyllene/kurvane med en gang.

Merking av klær er foreldrenes ansvar. Uten navn er det umulig for de voksne å holde oversikt over hvem som eier hva. Merkepenner fås kjøpt på bokhandleren eller det kan bestilles praktiske navnelapper til klær og ting på internett.

Sykdom hos barn

Når det nå er pandemi med virussykdom i verden, forholder vi oss til Utdanningsdirektoratet sin veileder for hvordan barnehagen kan driftes.

Hver avdeling er en kohort og omgås bare hverandre, inne og ute.

Barn og ansatte med forkjølelsessymptomer kan ikke møte i barnehagen, og må være hjemme til allmenntilstanden er god.

Barn som har vanlig feber kan ikke være i barnehagen, de er da syke og trenger å få ro og hvile hjemme. Vi ser av erfaring at barn som får ro og hvile helt i begynnelsen av et sykdomsforløp, blir forttere frisk.

Dersom barnet har oppkast og diare, skal barnet holdes hjemme i 48 timer etter oppkast, fordi de ennå er smittebærere og også er lett mottakelige for ny smitte. Omgangssykene blir lett epidemi i barnehagene og rammer både barn og voksne.

Ved øyekatarr må barn med rikelig pussdannelse holdes hjemme inntil pussdannelsen har avtatt, for ikke å smitte andre.

Hodelus er et vanlig problem i barnehagene og smitter lett. Dette kan forebygges ved jevnlig sjekking og kamming med lusekam. Dersom en oppdager lus, må avdelingen få beskjed, og barnet må gjennomføre lusekur, før en kan være i barnehagen igjen.

Vi følger Folkehelseinstituttets anbefalinger og oppdateringer ved sykdom hos barn i barnehage.

1. KLASSE I ROSENHAGEN

Steinerskolene har myndighetenes samtykke til å organisere opplæringstilbudet til seksåringene i barnehagen. Opplæringen av seksåringene skal ligge under skolens ansvarsområde, og elevene skal være i rene seksårsgrupper en vesentlig del av undervisningstiden.

Rosenhagen Steinerbarnehage drifter 1. klassen til Steinerskolen på Skjold i et eget lite hus på barnehagens område, som heter Rosestuen. Her får 6 åringene et kvalifisert 1.klasse tilbud, dekket opp av lærer, førskolelærer og assistenter i

steinerpedagogikk. 6 åringene har i tillegg gruppetimer i spikkebua og bakebua sammen med barna fra barnehagen. Uteområdet er felles for barna i 1. klasse og barna i barnehagen. På den måten får 6 åringen oppleve å være den største med flere privilegier og mer ansvar. 1. klasse er «kongeåret» og viktig for utviklingen av mestringsfølelsen hos 6 åringer.

Steinerpedagogikken har til oppgave de syv første årene av barnets liv å utvikle en basiskompetanse som fundament for hvordan barnet blir i stand til å motta intellektuell læring senere.

Denne basiskompetansen skaper fundamentet for at mennesket skal kunne mestre livets krav på ulike felt.

Å tilegne seg basiskompetanse er hovedmålet for 1. klasse. All senere læring bygger på dette. For å kunne mestre disse grunnferdighetene, står øvelsesaspektet sterkt det første skoleåret i steinerskolen.

Barnet i 6-års alder opplever seg som en del av en helhet, og derfor har steinerpedagogikken ingen fagfragmentering i tilnærmingen av lærestoffet i 1. klasse.

Det oppdragelsesmessige grunnlaget i denne fasen av viljeutviklingen til barnet er å styrke gode vaner, ha arbeidsperioder som gjentas og faste oppgaver som skal gjøres. Barnet får leve i faste rytmer, dagsrytmer, ukerytmer og årsrytmer som understøtter barnets vekst og utvikling. Sett ut fra de steinerpedagogiske verdisyn, går intellektuell læring før syvårsalder på bekostning av den fysiske modningsprosessen.

Barnets første syv år er fylt med læring. Mennesket lærer aldri mer enn i denne livsfasen, og alt et barn tilegner seg av erfaringer skjer på en måte uten at det vet det selv. Mennesker, dyr, smaker, lyd, synsinntrykk, mellommenneskelige utfordringer, motorisk mestring og selvforglemmende lek inngår i et hele som bare en voksen begrepsdannelse kan dele inn i områder.

For steinerskolens pedagogikk står 6-åringens liv i 1. klasse i forberedelsens tegn. Man kan passende dele barnet læring i førskolealder inn i syv kompetanseområder. Det er ved å jobbe med disse syv områdene at man som pedagog hjelper barnet og utvikle en basiskompetanse:

Språkkompetanse

Etikk/moral kompetanse
Sosial kompetanse
Fantasi/kreativitet kompetanse
Kropp –og bevegelseskompetanse
Motivasjon –og konsentrasjonskompetanse
Sans –og iakttagelseskompetanse

Oppdragelses –og læringsmål innenfor steinerpedagogikk frem til syv år.

- Det overordnede mål innenfor steinerpedagogikk er å forstå den enkelte barns individualitet og bringe det til fri og harmonisk utfoldelse i det sosiale liv.
- Det er å ta hensyn til at barnet i førskolealder er som et stort sanseorgan som ikke selv har mulighet for å sile inntrykk.
- Det er å ta hensyn til at barnet lærer først i en rytme for å fungere.
- Det er å ta hensyn til at barnet lærer først og fremst gjennom etterligning, forbilde og handling.
- Det er å ta hensyn til at hver alder har noe typisk ved seg.
- Det er å ta hensyn til at hvert barn har kvaliteter som uttrykkes individuelt.

